

ХИЖНЯК МИКОЛА ІВАНОВИЧ (до 75-річчя від дня народження)

3 квітня 2011 р. видатному ученому-гігієністу і організатору санітарно-епідеміологічної служби доктору медичних наук, професору, заслуженому діячу науки і техніки України Миколі Івановичу Хижняку виповнилося 75 років від дня народження та 55 років трудової, лікарської, наукової, педагогічної та громадської діяльності.

Хижняк М.І. народився в селянській сім'ї у с. Червоному Яготинського району Київської області. Середню школу закінчив у 1954 р. в с. Лозовий Яр того ж району, після чого працював у колгоспі. У 1955 р. був призваний в армію, служив в Забайкальському військовому окрузі (м. Кяхта) на посаді писаря штабу полку, в 1956 р. був комісований за станом здоров'я.

У 1962 р. М.І. Хижняк закінчив Київський медичний інститут імені О.О. Богомольця за спеціальністю «Санітарно-гігієнічна справа». Після закінчення інституту працював на керівних посадах санітарно-епідеміологічної служби Київщини, уміло поєднуючи свій значний досвід фахівця санітарно-епідеміологічної служби з науково-дослідницькою роботою.

У 1973 р. під керівництвом академіка Л.В. Грошівського і професора М.О. Романенка М.І. Хижняк захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата медичних наук «Санітарно-гельмінтологічна оцінка роботи Бортницької зрошувальної системи», яка стала вагомим внеском у вирішення проблеми зниження захворюваності населення геогельмінтозами в зонах функціонування зрошувальних систем в Україні.

У 1976 р. М.І. Хижняк був призначений на посаду головного лікаря Київської обласної санітарно-епідеміологічної станції. За час роботи М.І. Хижняк активно виступав проти формалізму в проведенні державного санітарно-епідеміологічного нагляду. Він уперше організував відділ охорони навколишнього середовища при обласній санітарно-епідеміологічній станції, докорінно змінив структуру та штатний розпис обласної санепідстанції, провів централізацію коштів відділів профілактичної дезінфекції області, що дало можливість щорічно будувати одну санепідстанцію за типовим проектом. Київська обласна санепідстанція була школою передового досвіду з багатьох напрямків роботи органів державного санітарно-епідеміологічного нагляду в колишньому СРСР. Хижняк М.І. створив Музей санітарно-епідеміологічної служби Київської області та започаткував проведення щорічних науково-практичних конференцій за участі фахівців з інших республік.

У 1981 р. М.І. Хижняк перейшов на роботу до Республіканської санепідстанції МОЗ України. Враховуючи великий досвід практичної роботи на санітарно-епідеміологічних станціях різних рівнів управління, його залучали до роботи в санітарно-епідеміологічні управління МОЗ СРСР та МОЗ УРСР. Микола Іванович брав участь у розробці постанови Ради Міністрів СРСР щодо інвентаризації токсичних відходів, що зберігалися на територіях промислових підприємств.

У 1983 р. на запрошення директора Всесоюзного науково-дослідного інституту гігієни і токсикології пестицидів, полімерів і пластичних мас МОЗ СРСР професора А.В. Павлова М.І. Хижняк перейшов на наукову роботу. В науку він прийшов зрілим фахівцем-практиком, маючи за плечима багатий досвід організатора санітарно-епідеміологічної служби. Свої перші кроки наукової діяльності в інституті на посаді старшого наукового співробітника Микола Іванович зробив у лабораторії системних досліджень стану здоров'я населення (керівник – д.мед.н. В.І. Польшенко). За його безпосередньої участі розроблені «Програма вивчення дії пестицидів і регуляторів росту рослин на стан здоров'я населення» (Програма С.10) та тимчасові методичні рекомендації для науково-дослідних і медичних інститутів – виконавців завдання 0.6 програми. М.І. Хижняк надавав науково-методичну допомогу в проведенні досліджень в Росії (Ставропольський, Краснодарський краї, Саратовська область), Україні, Азербайджані, Молдавії і Вірменії. Ця програма, як і результати проведених досліджень, отримали високу оцінку Колегії МОЗ СРСР.

Професор М.І. Хижняк зробив науково-практичний внесок у вирішення проблеми кадрового забезпечення державного санітарно-епідеміологічного нагляду при застосуванні в сільському господарстві пестицидів і регуляторів росту рослин. Виконана ним науково-дослідна робота за шифром «Штати» дала змогу реалізувати пропозицію: збільшення кількості санітарних лікарів з контролю за зберіганням, транспортуванням і застосуванням пестицидів і регуляторів росту рослин у санітарно-епідеміологічних станціях республік колишнього СРСР на 2000 посад.

У 1986 р. М.І. Хижняк успішно захистив докторську дисертацію на тему «Наукове обґрунтування охорони навколишнього середовища і здоров'я населення при сільськогосподарському використанні стічних вод» за спеціальністю «Гігієна» (консультанти – академік Є.Г. Гончарук, професори А.В. Павлов і М.О. Романенко). М.І. Хижняк виконав фундаментальні гігієнічні дослідження, які стали значним внеском у вивчення впливу землеробських полів зрошення на виникнення і перебіг інфекційних та паразитарних хвороб, науково обґрунтував заходи з охорони навколишнього середовища і здоров'я людини при сільськогосподарському використанні міських стічних вод і стоків тваринницьких комплексів.

Матеріали наукових досліджень, проведених М.І. Хижняком, стали підґрунтям для підготовки за його участі санітарних правил, методичних вказівок та гігієнічних рекомендацій щодо землеробських полів зрошення, монографій «Гігієнічна оцінка землеробських полів зрошення», 1975 р. (у співавторстві з М.О. Романенко), «Біологічне забруднення навколишнього середовища та здоров'я людини», 1992 р. (за редакцією проф. М.І. Хижняка), «Санітарно-епідеміологічні основи очи-

щення тваринницьких стоків ґрунтом», 1990 р. та «Санітарно-епідеміологічні основи очищення стічних вод ґрунтом», 1993 р. (у співавторстві) тощо.

У 1989 р. М.І. Хижняка обрали за конкурсом керівником відділення з вивчення соціально-гігієнічних факторів, а згодом – керівником відділення вивчення стану здоров'я населення Київського науково-дослідного інституту соціальної гігієни та управління охороною здоров'я МОЗ Української РСР. Тут повною мірою розкрилися організаторські та наукові здібності М.І. Хижняка як наукового керівника та дослідника проблеми стану здоров'я населення України.

Професор М.І. Хижняк зробив значний внесок у вивчення здоров'я населення України в період проведення Всесоюзного перепису населення. Під його керівництвом отримано репрезентативні дані за багатьма характеристиками здоров'я населення і організації медичної допомоги 8 областей України та м. Києва. Ці дослідження дозволили виявити наслідки впливу радіонуклідів на організм дітей, довести можливість реального збільшення кількості хворих на рак щитовидної залози, обґрунтувати необхідність проведення профілактичних заходів, у зв'язку зі зміною структури захворюваності дітей та домінуванням у них хвороб ендокринної системи.

В 1991 р. М.І. Хижняк одержав атестат професора зі спеціальності «Гігієна», а в 1994 р. був обраний дійсним членом Нью-Йоркської академії наук.

З 1995 р. наукова діяльність М.І. Хижняка пов'язана з вивченням стану здоров'я військовослужбовців Збройних сил України: спочатку на посаді провідного наукового співробітника, а з 1996 р. – професора кафедри військово-профілактичної медицини Української військово-медичної академії МО України. Глибокі знання та великий практичний досвід роботи дають змогу Миколі Івановичу Хижняку на високому рівні проводити в Академії педагогічну, методичну та наукову роботу з військової гігієни, епідеміології та екології. Як спеціаліст високої кваліфікації в сфері загальної і військової гігієни та екології М.І. Хижняк зробив вагомий внесок у справу збереження і зміцнення здоров'я військовослужбовців, удосконалення системи санітарно-епідеміологічного нагляду в Збройних силах України. Разом зі своїми учнями М.І. Хижняк проводить дослідження стану здоров'я військовослужбовців залежно від видів збройних сил, родів військ, умов військової служби та побуту.

Наукова діяльність М.І. Хижняка вирізняється виключною багатогранністю. Широкий погляд на методологію вивчення стану здоров'я населення дав йому можливість ще на початку наукової діяльності визначити своє кредо: «Навколишнє середовище – здоров'я населення». Майже всі результати досліджень М.І. Хижняка мають пряме або опосередковане відношення до практики охорони здоров'я і знаходять в ній своє застосування. Його можна назвати

одним із небагатьох учених-гігієністів, хто протягом своєї наукової діяльності ніколи не зраджував основній власній меті – збереження здоров'я людини.

За період своєї науково-практичної діяльності проф. М.І. Хижняк опублікував понад 650 наукових та навчально-методичних праць з різних проблем гігієни, епідеміології, екології, соціальної гігієни і організації охорони здоров'я, у тому числі 18 монографій, книг, 5 підручників та 6 навчальних посібників.

Навчальний посібник «Здоров'я людини та екологія», 1995 р. (у співавторстві з проф. А.М. Нагорною) визнано одним з кращих серед поданих на конкурс, організований Фондом «Відродження» в рамках Програми «Трансформація гуманітарної освіти в Україні». Під керівництвом проф. М.І. Хижняка вперше в Україні підготовлено та видано підручник для слухачів вищих військових медичних навчальних закладів III–IV рівнів акредитації «Екологія», 2003 р. Він є співавтором підручника «Військова гігієна з гігієною при надзвичайних ситуаціях», 2005 р. та посібників «Санітарно-гігієнічне забезпечення польового водопостачання військ», 2004 р., «Санітарно-гігієнічний контроль за умовами стаціонарного та польового розміщення військ», 2007 р., «Військова гігієна та військова епідеміологія», 2008 р., «Військова епідеміологія з медичною паразитологією», 2009 р. Під керівництвом проф. М.І. Хижняка підготовлено та видано підручники «Військова гігієна», 2007 р., «Військова епідеміологія (загальні питання)», 2010 р., «Військова епідеміологія (окремі питання)», 2010 р., «Військова гігієна (загальні питання)», 2011 р., «Військова гігієна (гігієна праці в окремих видах збройних сил та родах військ)»,

2011 р. М.І. Хижняк має патент на винахід та авторські свідоцтва на винаходи.

Професор М.І. Хижняк створив наукову школу з соціальної медицини та гігієни, підготував 44 доктори і кандидати медичних наук, у тому числі 10 докторів.

Професор М.І. Хижняк бере активну участь у громадському житті. Він є членом вченої ради в Українській військово-медичній академії, членом спеціалізованої вченої ради з присудження наукових ступенів кандидатів і докторів наук зі спеціальної тематики при Українській військово-медичній академії, членом редакційної колегії журналу «Військова медицина України», членом редакційних колегій збірників наукових праць «Військова охорона здоров'я» та «Сучасні аспекти військової охорони здоров'я» і ряду інших видань.

Дослідження та наукові праці професора М.І. Хижняка мають велике науково-практичне значення, відзначаються глибиною наукових розробок, які широко впроваджені у практичну медицину.

За самовіддану працю М.І. Хижняку присвоєно почесне звання «Заслужений діяч науки і техніки України» (2005 р.), він нагороджений багатьма медалями та почесними грамотами.

Широ вітаємо Миколу Івановича Хижняка з ювілеєм, зичимо йому доброго здоров'я і подальших успіхів у плідній науковій та педагогічній діяльності.

Міністерство охорони здоров'я України
Міністерство оборони України
Військово-Медичний Департамент
Українська військово-медична академія

ДО ВІДОМА КЕРІВНИКІВ ОРГАНІВ І ЗАКЛАДІВ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ

Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 04.05.1993 р. №326 «Про концепцію побудови національної статистики України та Державну програму переходу на міжнародну систему обліку і статистики», рекомендації ВООЗ та наказу МОЗ України від 08.10.1998 р. №297 «Про перехід органів і закладів охорони здоров'я України на Міжнародну статистичну класифікацію хвороб і споріднених проблем охорони здоров'я десятого перегляду», у галузі охорони здоров'я використовується Міжнародна класифікація десятого перегляду (МКХ-10).

МКХ-10 підготовлено і видано Українським інститутом громадського здоров'я (тепер – ДУ «Український інститут стратегічних досліджень МОЗ України») (1998 р.) українською мовою, видання містить уточнення, які не порушують міжнародного статистичного зіставлення.

Оскільки ще не всі медичні заклади та підрозділи мають МКХ-10 і досі користуються МКХ-9, що вносить плутанину у статистичну облікову документацію щодо переліку діагнозів та синдромів захворювання, ДУ «Український інститут стратегічних досліджень МОЗ України» пропонує придбати видання МКХ-10 (3 томи), вартість якого становить 120 грн.

Довідки та замовлення за телефонами: **(044) 576-41-19, 576-41-09.**

Директор ДУ «Український інститут
стратегічних досліджень МОЗ України»

Г. О. Слабкий